

אוניברסיטת בר-אילן

לשכת רב הקמפוס

הפקולטה למדעי היהדות

דף שבו עי

פרשת תזריע-מצורע, תשס"ד
מספר 545מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
ע"ש הלנה ופאול שולמן

מדוע יולדת צריכה כפרה?

היולדת בן או בת מצווה להביא קרבן עולה וקרבן חטאת אל הכוהן, "והקריבו לפני ה' וכפר עליה וטהרה ממקור דמיה" (יב:ז). המפרשים מתקשים: מדוע היולדת טמאה ומדוע היא צריכה כפרה, מה חטא חטאה?

עניין הטומאה - אפשר שהוא תלוי בדמים שמלווים את תהליך הלידה, וכפשט הפסוק "וטהרה ממקור דמיה".
אברבנאל בפירושו על אתר כותב:

שהיולדת במלאת ימי טהרה היתה מביאה בבואה אל מקדש ה' קורבן עולה כדי לידבק ביוצרה אשר עשה עמה להפליא בהצלחה מצער וסכנת הלידה.

אך עדיין יש לשאול: כפרה למה? כמה תשובות בדבר:
הרמב"ן מביא בשם חז"ל (נדה לא, ע"ב):

בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת לא אזקק עוד לבעלי. ועיקר הכוונה בזה, כי בעבור שהיא נשבעת מתוך הצער (צער הלידה), ואין השבועה ראויה להתקיים מפני היותה משועבדת לבעלה, רצתה התורה לכפר לה מעלות רוחה.

וי"א שאם נשבעה, היא עצמה מתחרטת אח"כ על שבועתה.

ב. הכלי יקר דורש: "כפרה זו היא על עוון הקדום של חוה שגרם לה צער הלידה ומתוך צערה אולי הטיחה דברים כלפי מעלה לאמר אם כן למה זה אנכי הרה עמל ויסורי".

ג. הרמב"ן אומר, על דרך הפשט, כי כפרה כאן אין מובנה כפרה על חטא, אלא "כופר נפשה לפני ה' שתטהר ממקור דמיה, כי האשה בלדתה תהיה לה מעין נרפס".

ד. דעת זקנים מבעלי התוספות מפרש אף הוא כפרה זו במובן של ניקיון, ולא של כפרת חטא.
ה. הספורנו כותב: "כי כל ימי זוב טומאתה תהיינה כל מחשבותיה פונות אל עסקי כלי הזרע ופעולתם, ולא תהיה ראויה למקדש וקודשיו עד שתביא כפרתה ותפנה אל הקודש". אם כן הקרבן בא להכשיר אותה למקדש וקודשיו.

ו. יש מי שאומר שטומאתה קשורה ב"מוות": היולדת הביאה חיים לעולם, אולם תוך כדי כך היא מאבדת משהו. בשעת ההריון היא מעניקה חיים, הוולד תלוי בה ואין לו חיים בלעדיו. במצב זה היא בשיא הנתינה, אך עם הלידה חל ניתוק; הוולד עוזב אותה ומפתח חיים עצמיים. החיים הם של הרך הנולד, אך מבחינתה יש כביכול ממד של מוות, ותהליך זה דורש היטהרות וכפרה.

עד כאן באשר למשמעות הקרבן שצריכה היולדת להביא. אך את הקשר הזה שבין חיים ומוות ניתן להרחיב לגבי הוולד עצמו. כל אדם נוצר מתפתח וחי עד ליום מותו. החיים ניתנים לו במתנה כדי שיקיים את ייעודו. חז"ל אומרים על הפסוק "ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך"

"שתהיה יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך לעולם" (דב' כח:ו ורש"י שם ע"פ הגמ' בב"מ קז, א). זהו המינימום, אך נדרש מן האדם לא רק שלא לקלקל, אלא גם לבנות ולתקן. מנקודת מבט זו כל רגע שאינו מנוצל לבנייה ולתיקון הוא בזבז זמן, מעוות שאינו יכול לתקן. ואכן בלשון העם אומרים: "להרוג את הזמן", אך בעצם זמן הוא חיים. וראה מה שכתב רבנו יונה בשערי תשובה ח"ב אות כא:

ומי שחננו ה' יתברך דעה, ישיב אל לבו כי ה' יתברך שלחו בעולם הזה לשמור משמרתו ותורתו... ולא יפקח עיניו זולתי לעשות שליחותו, ולקץ הימים אם עשה שליחותו באמונה, ישוב ובא ברנה.

מירון החיים מתחיל מן הלידה, ומאותו הרגע מתחילה הספירה לאחור; כל רגע של חיים נושא עמו גם משהו מן המוות, ואת הזמן הקצר שניתן לאדם עליו לנצל. הזמן קצר והמלאכה מרובה...

ד"ר איתמר ורהפטיג
הפקולטה למשפטים

הדף מופץ בסיוע קרן הנשיא לתורה ולמדע. הוא מופיע באינטרנט באתר המידע של אוניברסיטת בר-אילן בכתובת: <http://www.biu.ac.il/JH/Parasha>. כדי להצטרף לרשימת המנויים בדואר האלקטרוני על דף פרשת השבוע, יש לפנות לכתובת: listserv@vm.biu.ac.il. אין לכתוב נושא למכתב. יש לכתוב שורה אחת בלבד, בגוף המכתב: sub parasha-l firstname lastname - first-name ו last-name הינם השם הפרטי ושם המשפחה של השולח.